

Zorgen voor de digitale snelweg

De digitalisering van het recht stelt het notariaat voor een uitdaging. Welke toekomst hebben we als kunstmatige intelligentie haar belofte waarmaakt en een computer een akte voor je opstelt? Of als een transactie met behulp van blockchaintechnologie zo onuitwisbaar is vastgelegd dat het een bezoek aan de notaris overbodig maakt? Bart Versteeg, bestuurslid van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) en portefeuillehouder ICT, ziet juist een grote kans. ‘We kunnen het vertrouwen overdragen naar het digitale domein.’

TEKST Peter Steeman | BEELD Truus van Gog

In 2020 heeft de gemiddelde pc dezelfde capaciteit als de menselijke hersenen en in 2050 heeft een pc meer capaciteit dan de hele mensheid bij elkaar. De voorspelling is van juridische trendwatcher Richard Susskind. Voor de bewijsvoering verwijst hij naar de Wet van Moore, die al sinds 1965 dicteert dat het aantal geleidingen in chips iedere twee jaar verdubbelt. Die ongebreidelde rekenkracht verandert ook het notariaat. Bart Versteeg: ‘Vroeger automatiseerden we processen. Nu worden processen opnieuw uitgevonden. Dat is het verschil tussen automatiseren en digitaliseren. Het Centraal Digitaal Repertorium is daar een voorbeeld van. Doordat alle kantoren nu akten, repertoriumregels en aangiften overdrachtsbelasting digitaal kunnen versturen, hoeven er niet langer originele akten op papier naar de Belastingdienst te worden gestuurd en kunnen de gegevens uit de akten gemakkelijker intern worden gebruikt, bijvoorbeeld voor de aangifte erfbelasting. Er ontstaat een nieuw proces wat er daarvoor nog niet was. Een soortgelijke ontwikkeling zie je op notaris.nl waar cliënten steeds hoogwaardigere informatie krijgen. Door het gebruik van kunstmatige intelligentie gebaseerd op het zoekgedrag kun je steeds relevantere informatie aanbieden.’

SPEELTUIN

Hoe weet je op welke technologie je moet inzetten? ‘Dat weet niemand. We leven in een wereld van interconnectiviteit waarin je samen met relevante partners en notariële softwareleveranciers moet nadenken over gemeenschappelijke oplossingen. Daarom schuiven we als KNB aan bij zo veel mogelijk verschillende tafels. Dat varieert van het Kadaster, banken, accountants tot makelaars. Het Platform Elektronische Communicatie (PEC) is in dat overleg een belangrijke asset. Met het PEC, waar de vitale onderdelen van notariële processen op draaien, kunnen we de verbinding maken naar andere beroepsgroepen. Met onze ketenpartners hebben we processen verbeterd die op een inefficiënte manier verliepen. Zo optimaliseren we samen met Nationale Borg en Stichting Elektronische Communicatie Hypotheken (ECH) het bankgarantieproces om tot een standaard voor de sector te komen. Met DNI (Digitale Notariële Informatie) is het proces, waaronder de fysieke uitwisseling van akten, met de Belastingdienst gedigitaliseerd. De ontwikkeling van het PEC is een gestaag proces, maar we experimenteren ook. We zijn bijvoorbeeld gestart met een pilot waarbij 75 notariskantoren een beveiligde blockchain aanbieden. In die pilot werken we samen met banken en cliënten. Zo kan een cliënt in de toekomst bijvoorbeeld een hypotheekofferte die door een bank wordt aangeboden ondertekenen via blockchain.

De communicatie tussen bank en cliënt wordt niet alleen gelogd door de notaris, maar we gebruiken ook bots, slimme software, die de cliënt helpt bij de ondertekening. Die notariële blockchainpilot is een heel leuke speeltuin.’

DRAGER VAN VERTROUWEN

De eerste kunstmatige intelligente advocaat Ross – gebouwd door IBM – is al een feit. Hij gebruikt algoritmes om menselijke vragen te begrijpen. Antwoorden doet hij op basis van een hypothese, aangevuld met referenties en citaten uit de vele duizenden zaken die gelijkenis tonen. Daarnaast leert Ross met elke interactie en dat zorgt ervoor dat hij steeds sneller kan antwoorden. Zaagt het notariaat met alle innovatieve plannen niet aan de poten van haar bestaan? ‘Integendeel. We zijn als notaris drager van vertrouwen. Dat maakt ons bij uitstek geschikt om dat vertrouwen te introduceren in het digitale domein. Wanneer je iets digitaal verstuurt, zegt dat niets over de kwaliteit. Wie is de verzender? Wie de ontvanger? Hoe wordt het proces gelogd? En wie is aansprakelijk als informatie niet blijkt te kloppen? De notaris kan zoveel meer. Wij zorgen dat de civielrechtelijke snelweg open blijft en goed geasfalteerd is. Datzelfde kunnen we ook voor de digitale snelweg. Zo zorgt NotarisID voor een koppeling tussen het identificatiemiddel en de persoon. Omdat de notaris controles uitvoert, weet je zeker dat iemand de persoon is die hij zegt te zijn. Niet voor niets voldoet NotarisID aan Europese wetgeving.’

GARANTIE

Ook voor de blockchaintechnologie geldt dat er behoefte is aan vertrouwen. ‘De blockchain maakt de notaris overbodig, wordt al snel geroepen, maar de werkelijkheid is genuan-

ceerder', aldus Versteeg. 'Bij een bitcointransactie zie je bijvoorbeeld het saldo van de ontvanger. Een bitcointransactie legt alles vast, maar je kunt ook alles zien. Er blijft dus behoefte aan geheimhouding op wettelijke grondslag. En wie garandeert je dat de technologie over dertig jaar nog bestaat? Wanneer de transactie door de notaris wordt gefaciliteerd, fungeert hij als archiefbewaarder voor de blockchaintechnologie. Je hebt de garantie dat het bewaard wordt.'

MORELE KEUZE

Uiteindelijk is de vraag of je notariële taken door een computer kunt vervangen ook een morele keuze, vindt Versteeg. 'Zonder notaris is er geen *Belehrung*. We zijn verplicht mensen te wijzen op risico's. Als je bijvoorbeeld de notaris schrappt bij het opstellen van de huwelijkse voorwaarden, wie controleert dan of cliënten wilsbekwaam zijn of gelijkwaardige partners? De discussie is heel actueel met het richtlijnvoorstel dat EU-lidstaten verplicht om te voorzien in de mogelijkheid een kapitaalvennootschap digitaal op te richten. In Estland is het al mogelijk om dat zonder notaris te doen. Daar heb je dus geen poortwachtersfunctie meer. Zonder *Belehrung* loop je het risico dat er allerlei spook-bv's ontstaan. Willen we dat? Het is een vraag die we ons als maatschappij moeten stellen. Het is overigens niet gezegd dat digitalisering alle bestaande structuren omvertekt. In Frankrijk werkt het notariaat al met de digitale akte. Die akte bestaat uit drie verschillende bestanden, maar hij moet nog steeds ondertekend worden bij de notaris. Het illustreert dat digitalisering niet automatisch leidt tot Uber-achtige disruptie.' ■

*'Die notariële
blockchainpilot
is een heel
leuke speeltuin'*